

1974-06-14

*Till Riksdagen***Berättelse från den svenska parlamentariska delegationen hos Europarådets rådgivande församling rörande församlingsmötena under år 1973 samt församlingens januarimöte år 1974.**

Härmed får den svenska parlamentariska delegationen hos Europarådets rådgivande församling överlämna efterföljande redogörelse för rådets församlingssessioner under år 1973 samt församlingssessionen i januari 1974. Till redogörelsen är fogad en bilaga med förteckning över församlingens beslut under samma tidrymd.

På delegationens vägnar:

ASTRID BERGEGREN

/ Ragnar Dromberg

Berättelse från den svenska parlamentariska delegationen hos Europarådets rådgivande församling rörande församlingsmötena under år 1973 samt församlingens januarimöte år 1974.

Tidigare berättelser över verksamheten inom Europarådets rådgivande församling har omspant ett kalenderår och tre församlingsmöten. Denna gång omfattar berättelsen förutom verksamheten under år 1973 även en redogörelse för rådgivande församlingens januarimöte i år. Bakgrunden här till är bl. a. att Europarådets årscykel löper från och med majmötet det ena året fram till majmötet det andra året (sålunda väljs de parlamentariska ombuden varje år för en sådan mandatperiod, och alla reguljära val inom Europarådsförsamlingen förrättas vid församlingens majmöte och med verkan för ett år framåt). De tre ordinarie mötena med församlingen under ett verksamhetsår benämns delsessioner; den första hålls sålunda i maj, den andra i september/oktober och den tredje i januari; en hel årscykel av sådana möten betecknas som en session.

Europarådets rådgivande församling höll tredje delen av sin 24:e års-session under tiden 22—26 januari 1973, första delen av sin 25:e session under tiden 14—18 maj 1973, andra delen av sin 25:e session under tiden 25 september—2 oktober 1973 och tredje delen av sin 25:e session under tiden 21—25 januari 1974. Samtliga möten hölls vid Europarådets högkvarter i Strasbourg.

I anslutning till alla de tre församlingsmötena under år 1973 samlades parlamentariker från EFTA-länderna för diskussion av frågor av gemensamt intresse på det handelspolitiska området.

Svensk representation

Under den aktuella perioden företrädde riksdagen i församlingen och dess organ av följande valda ombud och suppleanter fram till majmötet 1973:

Ombud:

Ambassadör Kaj Björk (s), ordförande i delegationen
Jur. dr Gunnar Hedlund (c)
Kontorist Astrid Bergegren (s)
Avdelningsdirektör Daniel Wiklund (fp)
Rektor Stig Alemyr (s)
Direktör Gösta Bohman (m)

Suppleanter:

Hemmansägare Uno Hedström (s)
Direktör Bengt Sjönell (c)
Barnavårdsman Mary Holmqvist (s)

Redaktör Per Ahlmark (fp)
Ingenjör Nils Erik Wååg (s)
Direktör Bertil Lidgard (m)

Från och med majmötet 1973 till och med den aktuella verksamhetsperiodens slut hade den svenska parlamentariska delegationen följande sammansättning:

Ombud:

Kontorist Astrid Bergegren (s), ordförande i delegationen
Jur. dr Gunnar Hedlund (c)
Rektor Stig Alemyr (s)
Avdelningsdirektör Daniel Wiklund (fp), vice ordförande i delegationen
Hemmansägare Uno Hedström (s)
Direktör Gösta Bohman (m)

Suppleanter:

Ingenjör Nils Erik Wååg (s)
Direktör Bengt Sjönell (c)
Departementssekreterare Anita Gradin (s)
Redaktör Per Ahlmark (fp)
Fil. kand. Lennart Pettersson (s)
Direktör Bertil Lidgard (m)

I januarimötet 1973 deltog herrar Björk och Hedlund, fröken Bergegren, herrar Wiklund, Alemyr, Hedström, fru Holmqvist, herrar Ahlmark, Lidgard och Wååg.

I majmötet deltog fröken Bergegren, herrar Wiklund, Alemyr, Bohman, Hedlund och Hedström, fru Gradin samt herrar Pettersson, Sjönell och Wååg.

I september/oktobermötet deltog fröken Bergegren, herrar Wiklund, Alemyr, Hedström, Bohman, fru Gradin samt herrar Ahlmark, Lidgard och Wååg.

I januarimötet 1974 deltog fröken Bergegren, herrar Alemyr, Hedström, Wååg, Ahlmark, fru Gradin samt herr Lidgard.

Den svenska delegationens sekreterare har under den aktuella perioden varit föredraganden i utrikesutskottet Ragnar Dromberg.

Ombuden och suppleanterna är normalt fördelade på församlingens samtliga 14 utskott (kommittéer), vilka sammanträder såväl mellan som under församlingens mötena och bereder huvuddelen av församlingens ärenden. Ett av dessa utskott, nämligen det ständiga utskottet, har fullmakt att i vissa frågor agera på församlingens vägnar mellan dess möten. På grundval av utskottens förslag eller betänkanden antar den råd-

givande församlingen antingen rekommendationer till ministerkommittén eller resolutioner (samt utlåtanden och s. k. direktiv eller instruktioner till utskotten).

De svenska ombuden och suppleanterna har under redogörelseperioden varit fördelade på församlingens utskott på följande sätt (snedstrecken anger personskiften vid inledningen av den 25:e sessionen, dvs. från och med församlingsmötet i maj 1973):

	<i>Ordinarie:</i>	<i>Suppleanter:</i>
Ständiga utskottet	Alemyr	Bohman
	Bergegren	Wiklund
Politiska utskottet	Björk/Alemyr	Alemyr/Bergegren
	Sjönell	Ahlmark
Utskottet för ekonomi och utveckling	Wååg/Alemyr (ordf.)	Holmqvist/Pettersson
	Bohman	Wiklund
Social- och hälsovårdsutskottet	Bergegren (ordf.)	Hedström/Gradin
	Wiklund (vice ordf.)	Sjönell
Juridiska utskottet	Bergegren	Hedström
	Hedlund	Lidgard
Kultur- och utbildningsutskottet	Lidgard	Sjönell
	Alemyr/Wååg	Björk/Gradin
Utskottet för vetenskap och teknologi	Ahlmark	Sjönell
	Wååg/Pettersson	Bergegren/Wååg
Utskottet för regionalplanering och kommunala frågor	Alemyr/Hedström	Wååg
	Sjönell	Lidgard
Utskottet för procedurfrågor	Lidgard	—/Bergegren
Jordbruksutskottet	Hedström	Sjönell
Utskottet för europeiska icke-medlemsländer	Ahlmark	Holmqvist/Hedström
Utskottet för förbindelser med de nationella parlamenten och allmänheten	Wiklund (vice ordf.)	Bergegren/Alemyr
Utskottet för befolknings- och flyktingfrågor	Holmqvist/Gradin	Wiklund
Budgetutskottet	—/Pettersson	—/Ahlmark

Vid majmötet omvaldes fröken Bergegren och herr Wiklund som ordförande resp. vice ordförande i social- och hälsovårdsutskottet.

Samtidigt nyvaldes herr Alemyr som ordförande i utskottet för ekonomi och utvecklingsfrågor. Vidare omvaldes herr Wiklund som vice ordförande i utskottet för förbindelser med de nationella parlamenten och allmänheten.

Herr Alemyr var (från majmötet år 1972) till majmötet år 1973 en av församlingens tio vicepresidenter och i denna egenskap medlem av församlingens s. k. byrå.

Flera av församlingens utskott har tillsatt halvpermanenta eller mer tillfälliga underutskott. Följande svenska ombud har under den period som den 25:e församlingssessionen omfattar (eller viss tid därav) varit ledamöter av sådana underutskott: herr Ahlmark av politiska utskottets underutskott beträffande internationell terrorism, herr Wiklund av socialutskottets underutskott beträffande 5:e seminariet rörande internationell frivilligtjänst, fröken Bergegren av socialutskottets underutskott beträffande den europeiska socialstadgan, fröken Bergegren av juridiska utskottets underutskott beträffande strafflag och kriminologi, av dess underutskott beträffande havsresurser och -nedsmutsning samt av dess underutskott beträffande narkotikaberoende, herr Lidgard av kulturutskottets underutskott beträffande historiska och konstnärliga minnesmärken och platser, herr Sjönell av regionalutskottets underutskott beträffande Europapriset och Europa-tankens utbredning och herr Hedström av samma utskotts underutskott beträffande naturvård samt av jordbruksutskottets underutskott beträffande relationerna med FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO).

Under hela den aktuella perioden har italienaren Giuseppe Vedovato (kristl. dem.) varit församlingens president.

Ministerkommitténs verksamhetsberättelse presenterades vid januari-mötet 1973 av den brittiske parlamentariske understatssekreteraren Anthony Royle (som ställföreträdare för dåvarande brittiske utrikesministern Alec Douglas-Home), vid maj- samt september/oktobermötena av den österrikiske utrikesministern Rudolf Kirchschläger och vid januarimötet 1974 av den belgiske utrikesministern Renaat van Elslande.

Vid januarimötet 1973 framträdde som gästtalare den dåvarande danske statsministern Anker Jørgensen i den allmänpolitiska debatten och FAO:s generaldirektör A. H. Boerma i jordbruksdebatten.

Vid majmötet framträdde som gästtalare den amerikanske Frankrike-ambassadören John N. Irwin (som personlig representant för dåvarande utrikesministern Rogers) och den italienske konseljpresidenten Giulio Andreotti i en debatt om relationerna mellan Västeuropa och USA. Vidare framträdde den isländske utrikesministern Einar Ágústsson med ett inlägg i den brittisk-isländska fiskerikonflikten.

Vid september/oktobermötet framträdde Israels premiärminister fru Golda Meir med ett inlägg som helt kom att präglas av ett kidnappnings- och politiskt utpressningsdrama, som utspelats i Österrike några dagar tidigare och varit riktat mot den judiska utvandringsströmmen från öststaterna till Israel. Vid detta möte framträdde som gästtalare även den västtyske inrikesministern Hans-Dietrich Genscher med en redogörelse för resultaten av den europeiska miljöministerkonferens

som hade ägt rum i Wien tidigare under året, statsrådet Carl Lidbom (som ersättare för handelsministern Kjell-Olof Feldt) med en presentation av EFTA:s trettionde årsrapport samt den nederländske transportministern Th. Westerterp med anledning av en debatt om två årsrapporter från den europeiska transportministerkonferensen.

Vid januarimötet 1974 framträdde som gästtalare den franske statssekreteraren för regionalplanering Christian Bonnet i en debatt om regionalfrågor samt OECD:s generalsekreterare Emile van Lennep i en debatt rörande OECD:s verksamhet.

Den svenske ledamoten av den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, Sture Petré, omvaldes vid januarimötet 1974 för en tid av nio år.

Allmänpolitiska frågor

Den allmänpolitiska debatten vid januarimötet 1973 rörde i första hand *öst—väst-relationerna*, närmast med syftning på den då förestående europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen (ESSK) liksom förhandlingarna om ömsesidiga balanserade militära styrkereduktioner (MBFR). Diskussionen präglades av relativt starka motsättningar mellan — förenklat uttryckt — avspänningsanhängare å ena sidan och skeptiker eller varnare beträffande de sovjetiska intentionerna å den andra. Negativism eller skepsis kom till uttryck i inlägg från främst västtysk och österrikisk sida, under det att bedömningarna genomgående var mera optimistiska och frimodiga från exempelvis brittisk sida. Utskottsrapportören i ärendet, Sir John Rodgers, gav sin inställning följande aforistiska form: "Vi måste mera lyssna till framtidens viskningar än dröja vid det förflutnas dövhets." — I dennes rapport hade en positiv bild av öst—väst-utvecklingen dittills förmedlats, samtidigt som dock den stora vikten av politisk *samordning* mellan de västeuropeiska länderna underströks för att trygga ESSK- och MBFR-förhandlingarnas framgång. Europarådet självt borde kunna spela en mer aktiv roll i det öst—västliga avspänningsarbetet, och i rapporten liksom i den rekommendation (nr 692) som antogs påyrkades bl. a. att ministerkommittén skulle undersöka möjligheten att etablera ett närmare samarbete med de östeuropeiska staterna, särskilt beträffande en del Europarådskonventioner och vissa tekniska verksamhetsgrenar.

Från svensk sida uttalade sig i denna debatt herr Björk, som i stort stödde rapportören Rodgers teser. Björk diskuterade bl. a. huruvida en av ESSK:s dagordningspunkter rätteligen borde rubriceras "utbyte av . . ." snarare än "rörelsefrihet för människor, idéer och informationer". — I fortsättningen av sitt anförande tog herr Björk upp *Vietnam-frågan* (detta var innan eldupphör-avtalet slutits) och framhöll att de grymma och omoraliska amerikanska terrorbombningarna i Nordvietnam ingett tvivel även hos USA:s mest brinnande vänner och framkallat en våg av

indignation världen över: "Minnena av Vietnamkriget kommer tvivelsutan att göra många människor uppmärksamma på det hot mot mindre nationers aspirationer som supermaktspolitiken kan utgöra, om den bedrivs utan hänsyn till grundläggande moraliska värden och folkrättens regler. Detta gäller för supermaktspolitik gentemot östeuropeiska länder lika väl som gentemot västeuropeiska länder. Det gäller för Latinamerika och Afrika lika väl som för Asien." — Församlingspresidenten Vedovato gav vid januarimötet offentlighet åt ett telegram som han den 29 december 1972 tillställt president Nixon och i vilket han uttalat "vår bestörtning över de förfärande förluster i liv som följer av den senaste utvecklingen i Vietnam" och vädjat till den amerikanska regeringen att "ge absolut prioritet åt skyddet av civilbefolkningen i Nordvietnam i överensstämmelse med Haag- och Genève-konventionernas principer".

I den allmänpolitiska debatten diskuterades vid januarimötet även *Europarådets framtida roll*, dess avgränsning och arbetsfördelning i förhållande till EG och andra europeiska organ m. m. Debatten hade sin utgångspunkt i en interimrapport från en för ändamålet tillsatt särskild arbetsgrupp (i vilken bl. a. herr Alemyr ingick). Något beslut i ärendet togs inte vid detta tillfälle.

I interpellationsdebatten efter redovisningen av ministerkommitténs verksamhet vid januarimötet ställde herr Ahlmark en fråga om hur ministerkommittén följt upp församlingsrekommendationen nr 684 (från oktobermötet 1972), i vilken bl. a. krävts ett skyndsamt "utarbetande av en gemensam europeisk front för att bekämpa *terrorismen*". Svaret gick ut på att ministerkommittén beslutat att snarast möjligt sammankalla en ad hoc-kommitté av ledande ämbetsmän från olika länder med uppgift att undersöka de juridiska aspekter som aktualiserades av den internationella terrorismen, särskilt sådana som upptagits i FN:s generalförsamlings resolution (nr 3034) från hösten 1972 i samma ämne. — Med anledning härav tillsatte församlingens politiska utskott därefter ett särskilt underutskott, i vilket bl. a. herr Ahlmark kom att ingå, för att följa arbetet inom den av ministerkommittén tillkallade expertkommittén.

Liksom skett vid flera tidigare tillfällen uppstod även vid församlingens januarimöte en i dagordningen icke förutsedd debatt om *situationen i Turkiet*, med anledning av nya rapporter om förföljelser, tortyr och andra övergrepp mot intellektuella o. a. — Från svensk sida framträdde herr Björk och erinrade om den växande oron i flera medlemsländer över utvecklingen i Turkiet. — Ett par turkiska talare förklarade att händelserna i Turkiet feltolkats i pressen och annorstädes och att någon fara för demokratin och dess överlevnad inte var för handen. — En motion väcktes under mötet om en närmare politisk-juridisk undersökning

av förhållandena i Turkiet. Bland motionärerna var fröken Bergegren samt herrar Björk och Hedström.

I den politiska debatten framträdde även den danske statsministern Anker Jørgensen som inbjuden gästtalare. Jørgensen uppehöll sig därvid främst vid *Danmarks inträde i EG* och vad man från dansk sida väntade sig därav, framför allt med avseende på förbättring av "livskvalitén" och förpliktelserna mot yttrevärlden, ej minst mot den tredje världen: "Den danska regeringen hoppas att de nio gemenskapsländerna skall förena sina ansträngningar och motsätta sig den trånga materialism som många människor tycks tro — fastän felaktigt — hittills har karakteriserat samarbetet mellan de sex." Han beklagade att endast tre nya länder tagit steget in i EG; på dansk sida skulle man ha glatt sig dubbelt om också Norge sagt ja i sin folkomröstning. — Som svar på en fråga från engelsmannen Sir John Rodgers om det danska medlemskapets förenlighet med det nordiska samarbetet framhöll Jørgensen att Danmark såg sina relationer med de övriga nordiska länderna och sitt EG-medlemskap som parallella utvecklingar och ansträngningar snarare än som divergerande. De problem som de nordiska länderna stod inför i framtiden var desamma som pockade på en lösning inom EG och gemensamma för de moderna industrisamhällena.

Vid församlingens majmöte återkom frågan om *Europarådets fortsatta roll* som ett huvudtema i den allmänpolitiska debatten. Den förutnämnda arbetsgruppens slutrapport (dok. 3281) om Europarådets "mission", som utarbetats under ledning av förre församlingspresidenten Olivier Reverdin, förelåg nu och innehöll en lång rad praktiska förslag för att återuppliva rådets permanenta syften och för att bättre definiera dess plats i det internationella samarbetet, speciellt i förhållande till EG, och för att förbättra dess beslutsprocedur och allmänna effektivitet. — I debatten härom gjordes från svensk sida ett inlägg av herr Alemyr, som slöt upp bakom Reverdin-rapportens slutsatser. Han framhöll bl. a. att alla medlemsländer borde kunna hålla sig med permanenta representationer i Strasbourg och han underströk det nödvändiga i att göra allmänheten, som nu praktiskt taget ingenting vet om Europarådet, medveten om rådet och dess möjligheter för framtiden. Herr Alemyr refererade även det positiva uttalande om Europarådet och dess arbetsuppgifter, som riksdagen i slutet av år 1972 antog på grundval av ett betänkande från utrikesutskottet (UU 1972: 13).

I den mycket utförliga rekommendation (nr 704) som antogs i ärendet hette det bl. a. att medlemsregeringarna borde erkänna församlingens viktiga politiska roll som Västeuropas bredaste parlamentariska forum och använda Europarådet som instrument för samordning i alla politiska frågor av gemensamt intresse för de 17 medlemsstaterna. Medlems-

regeringarna — och särskilt de Nios regeringar — borde samordna Europarådets och EG:s verksamheter med vederbörlig hänsyn till de bådas respektive roller och resurser och utan att dra någon skarp skiljelinje mellan deras verksamhetssektorer. Därvid borde Europarådet ha fullmakt att syssla med alla frågor som överskrider EG:s geografiska gränser och Europarådet ges förtur i frågor som inte ägnar sig för integration av EG-typ. Europarådet borde vidare — närhelst de politiska betingelserna medgäve detta — vara berett att effektivt bidra till samarbetet mellan Väst- och Östeuropa och att bidra till verkställandet av den europeiska säkerhetskonferensens beslut.

Europarådet borde koncentrera sin verksamhet till följande områden: a) de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, b) lagarnas harmonisering, c) kulturellt samarbete, utbildningsreformer och europeisk ungdomspolitik, d) problem som samhället och parlamentarismen ställs inför som följd av de vetenskapliga och tekniska framstegen, e) naturvården och det historiska arvet, rätten till en god miljö och levnadsbetingelser som leder till en full utveckling av personligheten, f) vetenskapspolitik och grundforskningsfrågor, g) sociala rättigheter, den invandrade arbetskraftens ställning, hälsovård och ekonomiska problem såsom konsumentskydd m. m., h) de kommunala myndigheternas deltagande i samhällsbygget. En prioritetsplan borde upprättas och rådets arbetsprogram överses med jämna mellanrum. Härvid borde man inte tveka att släppa vissa icke-prioriterade verksamheter och överföra de därigenom frigjorda resurserna till prioritetsområdena. — (Ministerkommittén hade först i januari 1974 tillfälle att ta ställning till denna rekommendation om Europarådets framtida roll, vilket skedde på basis av en rapport från en särskild arbetsgrupp som hade anammat flertalet av grundtankarna i församlingsrekommendationen.)

En annan del av den allmänpolitiska debatten vid majmötet ägnades åt *relationerna mellan Västeuropa och USA*. I denna debatt uppträdde som gästtalare dels den italienske konseljpresidenten Giulio Andreotti, dels den amerikanske Frankrike-ambassadören John N. Irwin (som personlig representant för utrikesministern William Rogers). Den senare använde huvuddelen av sitt anförande till att närmare förklara de teser om det amerikansk-europeiska samarbetets framtid, som i april hade framlagts i ett tal i USA av dr Henry Kissinger, och till att söka undanröja de missförstånd och förhastade slutsatser detta tal sades ha lett till på olika håll. Irwin avvisade sålunda de kritiker som i Kissingers tal velat se en appell för amerikansk hegemoni eller proklamerandet av en "pax americana"; tvärtom hade talet utgjort en vädjan om samarbete mellan Europa och USA och ett fortsatt stöd för det europeiska enhetsarbetet. Irwin ville också dementera uppfattningen att Kissinger skulle ha propresenterat en sekundär regional roll för Europa.

I den resolution (nr 542) som antogs i ärendet beklagades de rådande friktionerna mellan Västeuropa och USA på handels- och valutaområdena, vilka sades återspegla bristen på en politisk konception beträffande Atlantalliansens framtid. Vidare framhölls bl. a. att den fortsatta amerikanska garantin av Europas säkerhet var väsentlig för att trygga framgången för den öst-västliga avspänningspolitiken och att inga större amerikanska trupphemtagningar borde ske med mindre överenskommer om ömsesidiga och balanserade styrkereduktioner uppnåddes. Snabba framsteg inom EG mot ekonomisk, monetär och politisk union utgjorde nödvändiga förutsättningar för att Västeuropa skulle bli en mer oavhängig och likvärdig partner och sålunda befria USA från det ensamma ledarskapets börda. Även Europarådets egen betydelse i detta sammanhang betonades: det gav alla de demokratiska länderna i Väst-europa — inklusive de tre neutrala i Europarådet — "möjligheter till nära kontakter med de demokratiska makterna på andra sidan Atlanten".

Frågan om åtgärder mot den internationella terrorismen återkom även på majmötets dagordning, sedan politiska utskottets särskilda underutskott slutfört sitt utredningsarbete och en rapport (dok. 3285) framlagts, i vilken kritik uttalades mot ministerkommitténs förmenta senfärdighet i fråga om att åstadkomma "en gemensam europeisk front" mot terrorismen. — I den rekommendation (nr 703) som antogs i ärendet påyrkades bl. a. sammankallandet av en specialkonferens med de för polis- och säkerhetsfrågor ansvariga ministrarna i syfte att få till stånd samordnade europeiska åtgärder till förhindrande av terrordåd.

En livlig specialdebatt om den *isländska fiskeritvisten* med Storbritannien uppstod under majmötet, sedan den isländske utrikesministern Einar Ágústsson som gästtalare presenterat sin regerings hållning i fiskegränsfrågan och bevekelsegrunderna härför. — I debatten gjordes från svensk sida ett inlägg av herr Alemyr, som gav uttryck för det svenska folkets medkänsla med de av vulkanutbrottet på Vestmannaeyjar drabbade. Katastrofen hade bidragit till att dramatiskt åskådliggöra Islands ekonomiska sårbarhet och ytterliga beroende av fisket, framhöll herr Alemyr, och på motsvarande sätt hade förståelsen för de isländska anspråken på en utvidgad fiskegräns vuxit. Herr Alemyr sade sig hoppas att denna ökade förståelse måtte delas av alla länder som är direkt engagerade i utnyttjandet av Nordsjöns resurser och att hela frågan skulle kunna lösas i en anda av ömsesidig förståelse vid den kommande havsrättskonferensen.

Även vid majmötet uppstod en animerad debatt om *situationen i Turkiet*, utan att frågan stod upptagen på dagordningen. Meningsutbytet

gällde bl. a. visningen av en brittisk dokumentärfilm om användningen av tortyr i Turkiet.

Den dominerande händelsen vid församlingens möte i september/oktober var tvivelsutan det framträdande som gjordes av Israels premiärminister fru Golda Meir. Fru Meir var sedan en längre tid inbjuden att tala om *Mellanösternfrågan* inför församlingen (liksom arabiska och israeliska representanter förut framträtt där på motsvarande sätt), men det terroristiska kapardåd, som ägt rum i Österrike några dagar tidigare mot ett tåg med judiska emigranter på väg från Sovjetunionen till Israel och som förmått den österrikiska regeringen att bl. a. åta sig att stänga det judiska genomgångsläget i slottet Schönau utanför Wien, förlänade fru Meirs framträdande en chockartad bakgrundsdramatik. Fru Meir övergav sitt förberedda manuskript om Israel och Mellanösternkrisen (detta inträffade knappt en vecka före det nya krigsutbrottet i Mellanöstern) och uppehöll sig i stället nästan helt vid kaperiet i Österrike och dess politiska och humanitära konsekvenser. Hon be- tecknade i sitt tal det som hänt i Wien som "den största uppmuntran till terror i hela världen" och påpekade att detta var första gången som en regering ingått i en uppgörelse av sådant slag. Fru Meir uttalade sin förhoppning att de löften som getts av den österrikiska regeringen gentemot terroristerna inte utgjorde dess definitiva beslut i frågan och att det någonstans måtte röra sig om ett missförstånd eller en miss- tolkning.

En ledande representant i församlingen för det österrikiska regerings- partiet, Karl Czernetz, sade sig också hoppas att förbundskansler Krei- skys uttalande inte utgjorde det sista ordet i saken och att situationen kanske trots allt skulle klaras ut mellan Österrike och Israel. Å andra sidan sade han sig betvivla att något land i fredstid kunde tillåta gisslan att offras. Västtyskland, Frankrike och Sverige hade under senare tid alla fått betala ett pris för att skona gisslans liv.

I den efterföljande frågestunden ställde herr Ahlmark en fråga till fru Meir, huruvida den aktuella kapitulationen inför terroristers hotelser enligt hennes mening hade varit möjlig om en "europeisk enhetsfront" för att bekämpa terrorismen — såsom krävts i församlingens rekomen- dationer nr 684 och 703 — verkligen hade kommit till stånd. I sitt svar framhöll fru Meir bl. a. att kampen mot terrorismen skulle vara mycket hjälpt om hela Europa i detta sammanhang utgjorde ett enhetligt terri- torium där sådana dåd inte vore möjliga och där ingen regering gäve efter för utpressning.

Terroraktionen i Österrike gav för övrigt vid samma möte upphov till en resolution (nr 557) med den något eufemistiska och dunkla be- teckningen "Europarådets medlemsstaters ansvar beträffande personers rörelsefrihet i Europa". I resolutionen underströks bl. a. nödvändighe-

ten för medlemsstaterna att erkänna sitt gemensamma ansvar för att fast stå emot alla försök att framtvunga politiska beslut genom våldshandlingar och kriminellt hot och uttalades övertygelsen att "ingen regering kan anses bunden av ett genom våld, hot eller utpressning framtvingat löfte".

Huvudämnet för höstmötets allmänpolitiska debatt, som avsåg de pågående *öst—väst-förhandlingarna* och *förhandlingarna mellan Västeuropa och USA*, kom till följd av kapningen i Österrike och fru Meirs framträdande något i skymundan, och diskussionen i denna fråga, som baserades på en rapport av dansken Knud Østergaard, blev därför ganska kortfattad. — I den resolution (nr 556), som denna del av debatten utmynnade i, underströks bl. a. att konkreta resultat av den europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen (ESSK) endast kunde uppnås under förutsättning att verkliga framsteg gjordes i frågan om rörelsefrihet för personer, idéer och informationer och att avspänningen måste avse mer än att uppnå ömsesidiga ekonomiska fördelar. Vidare betonades att parallella framsteg i de militära styrkereduktionsförhandlingarna var lika väsentliga för en framgångsrik tredje fas av ESSK.

Den allmänpolitiska debatten vid januarimötet 1974 hade sin utgångspunkt i en rapport (dok. 3387) om "*politiskt samarbete mellan Västeuropas stater*", som börjat utarbetas av den i det danska decembervale utslagne ledamoten Knud Østergard men sedan färdigställts av schweizaren professor Walther Hofer. — I rapporten och den på grundval därav antagna rekommendationen (nr 726) riktades en uppmaning till ministerkommittén och medlemsregeringarna att verkligen "göra bruk av Europarådet och dess institutioner för samråd och samarbete i frågor av gemensamt intresse" samt att "vidta lämpliga åtgärder för att hindra Europas politiska söndring (dismemberment)" genom att skapa en effektiv ordning för att låta Europarådet fungera som en förbindelselänk mellan EG-länderna och andra europeiska medlemsstater. I rekommendationen påtalades vidare ministerkommitténs "uraktlåtenhet (failure) hittills att på ett tillfredsställande sätt följa upp församlingens initiativ" och framhölls det att församlingen är "mer övertygad än någonsin . . . att det politiska samarbetet mellan Europarådets medlemsstater behöver förstärkas", sedan Europas brister och otillräckligheter manifesterats under höstens och vinterns kriser.

I själva rapporten erinrades om att Europarådet, trots att dess stadga gör det till en politisk organisation, ända från början befunnit sig i ett tillstånd av politisk oförmåga: endast församlingen (i motsats till ministerkommittén) hade hittills spelat någon genuint politisk roll (som exempel anfördes bl. a. Greklands-, Cypern-, Nordirlands- och Sydtiro-lenfrågornas liksom terrorismfrågans behandling). Församlingens många uttalanden på det allmänpolitiska området hade rönt föga gensvar från

ministerkommitténs sida och "missförstånd" hade beklagligtvis uppstått mellan de båda organen i en del frågor. Allt detta måste rättas till och ministerkommitténs möten användas inte för diskussion av administrativa rutinfrågor utan som ett instrument för samråd och koordination av angelägna frågor av gemensamt intresse för de 17 medlemsländerna, inte minst på det utrikespolitiska området. I rapporten framkastades i detta sammanhang tanken att låta de politiska cheferna i medlemsländernas utrikesministerier sammanträda för att förbereda ministerkommitténs möten.

I rapporten i övrigt liksom i församlingsdebatten talades åtskilligt om den djupgående söndring mellan EG-staterna som kommit i dagen i den arabiska oljebojkottens spår, om bristen på solidaritet och beredskap i Europa inför energikrisen, om det franska säragerandet i valutafrågan, om den besvikelse som toppmötet i Köpenhamn ingett, om spänningarna vis-à-vis USA, om den "förödmjukelse" Europa utsatts för genom supermakternas agerande i Mellanösternkriget, om de fördyrade utsikterna för en genuin öst—väst-avspänning och om oron för resultatet av den europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen. — Både rapporten och debatten hade sålunda en ganska pessimistisk och villrådlig grundton beträffande västsamarbetet i stort och EG/NATO-samarbetet i synnerhet. — Samtidigt bör emellertid konstateras att just denna villrådighet bidrog till att i debatten generera en förstärkt känsla av att Europarådet alltför bör ha en betydande roll att spela i Europasamarbetet, särskilt då de andra europeiska organisationer sviktar.

Ekonomiska frågor

Frågan om *konsumentskydd* och en eventuell europeisk konsument-skyddsstadga av konventionskaraktär har i församlingen dryftats i olika omgångar sedan år 1971. Vid majmötet 1973 förelåg bl. a. en rapport (dok. 3280), som på det ekonomiska utskottets vägnar utarbetats av förre brittiske Labour-ministern George Darling, med ett utarbetat förslag till en sådan konsumentskyddsstadga ("consumer protection charter") samt yttranden däröver från församlingens juridiska och sociala utskott. — I debatten härom framträdde från svensk sida herr Wiklund, som bl. a. underströk behovet av speciellt skydd och hjälp i detta sammanhang för de fattigaste samhällsskikten. Han påyrkade även obligatorisk testning av begagnade bilar liksom tydliga och begripliga varudeklarationer av det eventuella narkotikainnehållet i medicinska preparat. — Församlingen antog i ärendet dels en rekommendation (nr 705), dels en resolution (nr 543). I den förra uppmanades ministerkommittén att verka för medlemsstaternas acceptering av principerna i den konsumentskyddsstadga, som återgavs i en bilaga till resolutionen nr 543, samt att senare rapportera tillbaka till församlingen om de resultat som uppnåtts härvidlag. Ministerkommittén uppfordras vidare att under-

söka möjligheten att efter hand få till stånd en europeisk konsument-skyddskonvention efter motsvarande linjer.

Vid majmötet diskuterades vidare en rapport (dok. 3275) om det *europeiska civilflyget*, som till största delen behandlade det arbete som utförs inom den europeiska civila luftfartskonferensen (ECAC). I rapporten analyserades de huvudproblem som civilflyget står inför och uppmanades ECAC att aktivt engagera sig för deras lösning. Särskilt påyrkades en fortsatt multilateral liberalisering av lufttrafikrättigheterna, en förbättring av säkerhetsnormerna samt större uppmärksamhet på flygets negativa inverkningar på miljön. Församlingen antog på grundval härav en resolution (nr 545) med motsvarande innehåll. Ett inlägg i debatten härom gjordes från svensk sida av herr Alemyr.

Vid majmötet förekom även en debatt om *återverkningarna av en ekonomisk och monetär union på regionalutvecklingen*, i vilken bl. a. herr Alemyr deltog. Församlingen antog i ärendet en resolution (nr 544), vari bl. a. välkomnades beslutet vid de Nios toppkonferens i Paris i oktober 1972 att upprätta en regionalutvecklingsfond inom EG. Vidare uppmanades alla Europarådets medlemsstater att på allt sätt se till att EG:s och dess medlemsländers regionalpolitik blir ordentligt koordinerad med de länders som inte är EG-medlemmar. I den underliggande rapporten (dok. 3282), som främst var inriktad på EG-staterna, påtalades att nuvarande industrialiseringstrender sannolikt kommer att framkalla en akut kris i Västeuropas fattigare regioner och underströks att en uthållig attack mot den regionala ojämlikheten utgör en förutsättning för en fortsatt ekonomisk och monetär integration i Europa. Det ekonomiska utskottet avser senare framlägga en rapport om regionalproblemen i de länder som står utanför EG, däribland de nordiska länderna.

Vid församlingens september/oktobermöte behandlades bl. a. *EFTA:s 13:e årsberättelse*, som presenterades av statsrådet Carl Lidbom (som ersättare för handelsminister Kjell-Olof Feldt, dåvarande ordförande i EFTA-rådet). Herr Lidbom omtalade bl. a. att EFTA:s kommitté för ekonomisk utveckling i enlighet med önskemål som uttryckts från Europarådsförsamlingens sida i oktober 1971 fortsatt sina studier av regionala utvecklingsfrågor och att kommittén nyligen framlagt sin femte rapport inom detta område, betitlad "National Settlement Strategies: a framework for regional development" (utarbetad av en arbetsgrupp under ledning av den svenske professorn T. Hägerstrand). — I den efterföljande diskussionen uttalade sig bl. a. herr Alemyr i sin egen-skap av ordförande i församlingens ekonomiska utskott.

Vid januarimötet höll församlingen sin årligen återkommande debatt

om *OECD:s verksamhetsberättelse*, som presenterades av organisationens generalsekreterare Emile van Lennep. Vidare deltog även talesmän för inbjudna observatörsdelegationer från den amerikanska kongressen och det kanadensiska parlamentet. Debatten, som bl. a. spände över energikrisen och de aktuella internationella handels- och valutaförhandlingarna, avslutades av herr Alemyr i egenskap av ordförande i ekonomiska utskottet. — Från debatten må noteras att den norske ledamoten Arvid Johanson (arb.) bl. a. talade om de norska oljefyndigheterna och deras exploatering. Han nämnde i detta sammanhang att Norge inte vill bli beroende av de multinationella företagen men ser fram emot ett samarbete med andra OECD-länder, särskilt grannländerna Sverige och Danmark.

Sociala frågor och hälsovårdsfrågor

Vid januarimötet 1973 framlades en rapport (dok. 3158) om människors *inträde i pensionsåldern* och förberedelserna för att underlätta övergången från ett aktivt liv. I den rekommendation (nr 695) som antogs på grundval härav talades bl. a. om behovet av effektiv information till ålderskategorierna i fråga beträffande de sociala förmåner de kan göra anspråk på och om värdet av flexibel pensionsålder. — Till stöd för rekommendationen talade bl. a. fröken Bergegren i sin egenskap av sociala utskottets ordförande.

Frågan om granskningen av den *europiska sociala stadgans tillämpning* skulle på grundval av en rapport från social- och hälsovårdsutskottet (dok. 3276) ha behandlats redan vid församlingens majmöte men blev då på grund av tidsnöd uppskjuten till september/oktobermötet. Rapporten i fråga utgjorde närmast ett ställningstagande från utskottets sida till de påpekanden och anmärkningar beträffande socialstadgans efterlevnad i anslutna länder under granskningsperioden 1968—69, vilka gjorts av dels den i stadgan förutsedda oavhängiga expertkommittén, dels av ministerkommitténs särskilda underkommitté för detta ändamål. Granskningen (hittills den andra i ordningen) avsåg blott åtta medlemsländer, däribland Sverige (endast tio stater hade hittills ratificerat stadgan, därav två först efter den aktuella granskningsperioden).

Församlingen antog en rekommendation (nr 710), i vilken socialstadgan, som undertecknades år 1961 och trädde i kraft år 1965, betecknades som det viktigaste fördragsverket inom Europarådet vid sidan av mänskliga rättighetskonventionen. Under beklagande av att varken Benelux-länderna, Island, Malta, Schweiz eller Turkiet ännu tolv år efter undertecknandet ratificerat stadgan uppmanades ministerkommittén att verka för dessa länders biträde av stadgan utan vidare dröjsmål. — I samma ärende antog församlingen vidare ett utlåtande ("opinion") (nr 64) i tjugofem punkter, som närmare tog upp de båda granskningsinstansernas anmärkningar och värderade dem. Beträffande några av

dessas punkter framförde fröken Bergegren på egna vägnar vissa reservationer. Hennes invändningar gällde bl. a. de s. k. oavhängiga experternas behörighetsområde, tolkningen av vissa artiklar i stadgan liksom vissa av de åtgärder (sanktionsförfaranden etc.), som anbefallts av de olika granskningsinstanserna.

En synnerligen livlig debatt utspann sig vid höstmötet om en av social- och hälsovårdsutskottet framlagd rapport (dok. 3323) om *kontroll av tobaks- och alkoholreklamen* och åtgärder för att begränsa konsumtionen av dessa produkter. — Ärendet hade väckts genom en motion av fröken Bergegren m. fl.

I den på grundval därav antagna rekommendationen (nr 716) uppmanades medlemsregeringarna (genom ministerkommittén) bl. a.

- att utbygga de social-medicinska serviceåtgärderna för behandling av rökare och alkoholister som önskar få ett slut på sitt beroende samt att stödja organisationer som är aktiva på detta område,
- att strikt reglera *eller* förbjuda tobaks- och alkoholreklam i TV och radio samt att begränsa annonseringen av dessa produkter i allmänhet, speciellt i pressen, i samlingssalar, på gator, allmänna platser och idrottsplatser,
- att genomföra energiska informationskampanjer om de risker som är förenade med tobaks- och alkoholkonsumtion,
- att förbjuda rökning på alla allmänna färdmedel och i väntrum, med mindre särskilda rökavdelningar eller rökrum finns anordnade,
- att öka beskattningen av särskilt skadlig tobak och alkohol,
- att göra hälsovarning liksom information om tjär- och nikotininhalt obligatoriska på cigarettpaket,
- att sätta straffbarhetsgränsen för rattonykterhet vid 0,8 promille (såsom rekommenderats av ministerkommittén den 22 mars 1973) samt att vidta åtgärder för att sänka denna gräns till 0,5 promille.

I debatten härom, som delvis präglades av starka kontroverser, yttrade sig från svensk sida herr Wiklund samt fröken Bergegren. Herr Wiklund betecknade både tobak och alkohol som droger eller miljögifter och beroendet av dem som sjukdomstillstånd, för vilka man hittills inte funnit rationella behandlingsmetoder. Även i förstadierna till verkligt beroende kunde förgiftningar av dessa ämnen leda till fysisk och psykisk funktionssvikt och dessutom bli socialt riskabel, exempelvis i samband med handhavandet av maskiner. Herr Wiklund förordade profylax framför terapi på detta liksom andra sjukdomsområden. — Vid samma möte framställde herr Wiklund för övrigt en skriftlig interpellation om *missbruk av mediciner i samband med bilkörning*. Fröken Bergegren, som talade i egenskap av ordförande i det utskott som framlagt rapporten, försvarade teserna i denna mot angrepp från olika håll (av vilka en del tycktes företräda vinodlar-, bränneri- och bryggeriintressen).

Vid januarimötet 1974 väcktes en motion av bl. a. fröken Bergegren, fru Gradin och herr Alemyr till förmån för en *europaisk deklaration om de sjukas rättigheter*.

Vidare väcktes vid samma tillfälle en motion av bl. a. fröken Bergegren i vilken hemställdes om utarbetandet av en *europaisk kod för polisens yrkesutbildning*.

Juridiska och mänskliga rättighetsfrågor

Vid sitt januarimöte 1973 antog församlingen en rekommendation (nr 696) rörande vissa aspekter av *medborgarskapsförvärv*, i vilken bl. a. påyrkas att europeiska kommittén för juridiskt samarbete (CCJ) skall studera dels möjligheten att ge makar av olika nationalitet rätten att avgöra om de vill förvärva endera makens medborgarskap, dels medborgarskapsfrågan för barn som fötts i blandade äktenskap liksom möjligheten att utarbeta en europeisk konvention på detta område. — I debatten härom uttalade sig från svensk sida fröken Bergegren, som för övrigt i januari 1971 hade väckt en motion i denna fråga.

Vid församlingens september/oktobermöte antogs en rekommendation (nr 713) angående *havsrätten*, i vilken beklagades att det samförstånd som tidigare länge rått mellan de europeiska nationerna på detta område försvunnit och att ingenting dithills utträttats inom Europarådets ram för att reparera detta förhållande. I den operativa delen rekommenderades ministerkommittén att granska havsrättens aktuella läge (exempelvis genom att sammankalla ett speciellt möte) och att vidta andra lämpliga åtgärder för att så långt möjligt harmonisera de europeiska staternas uppträdande vid FN:s kommande havsrättskonferens. — I diskussionen härom yttrade sig företrädesvis isländska, brittiska och norska delegater, men huvuddelen av dessa anföranden anknöt snarare till den *isländsk-brittiska fiskerättskonflikten* än till de allmänna havsrättsproblemen. Påfallande var att de ömsesidiga inläggen i fiskerifrågan denna gång präglades av långt större försonlighet än vid den debatt som hade ägt rum i samma fråga under församlingens januarimöte.

Församlingen antog vidare en rekommendation (nr 714) om *utvecklingen av den humanitära folkrätten*. I den underliggande rapporten (dok. 3336) beskrevs och välkomnades det arbete som utförts vid de av Internationella Rödakorskommittén organiserade regeringsexpertkonferenserna i Genève åren 1971 och 1972 (vid vilka två tilläggsprotokoll till Genève-konventionerna rörande skyddet av offer för internationella resp. icke-internationella konflikter utarbetats) och uttalades vidare tillfredsställelse över att det schweiziska förbundsrådet kallat till en diplomatisk konferens år 1974 för att granska dessa båda protokollsutkast. I rekommendationen uppfordrades medlemsregeringarna att delta i 1974 års konferens "i en positiv och liberal anda" under det att mi-

nisterkommittén anbefalldes dels att studera och befrämja att ett system för övervakning av den humanitära folkrättens efterlevnad genom att ett opartiskt internationellt organ inrättas, dels att se till att upplysning och undervisning rörande de humanitära folkrättskonventionerna på alla nivåer intensifieras. — Rekommendationsförslaget hade tillkommit med anledning av en motion om krigföringens humanisering, undertecknad av bl. a. herr Lidgard.

Med anledning av att det år 1973 förflutit 25 år sedan *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna* antogs och 20 år sedan den *européiska konventionen om de mänskliga rättigheterna* trädde i kraft antog församlingen en rekommendation (nr 715), i vilken ministerkommittén bl. a. rekommenderades att på lämpligt sätt uttrycka sitt stöd för firandet av detta dubbeljubileum samt att ge stöd åt det i Strasbourg baserade Internationella mänskliga rättighetsinstitutet (René Cassin-stiftelsen), exempelvis genom att upprätta en särskild fond till vilken europeiska stater kunde lämna frivilligbidrag. — Ärendet hade väckts genom en motion av bl. a. herr Lidgard. — Församlingen antog även en resolution (nr 552) i samma fråga. — Rapportören i detta ärende, fransmannen Péridier, beklagade att Frankrike ännu inte hade ratificerat konventionen men kunde samtidigt meddela att den franska regeringen i dagarna hade beslutat inleda sitt ratifikationsförfarande. Han räknade vidare med att Schweiz, som av konstitutionella skäl förut inte kunnat ansluta sig till konventionen, numera ändrat sin författning och väntades kunna ratificera konventionen före 1973 års slut.

Debatten i denna fråga kom på grund av *militärkuppen i Chile* två veckor tidigare att helt domineras av ett brännmärkande av de förbrytelser (massarresteringar, summariska avrättningar, tortyr etc.) mot de mänskliga rättigheterna som ägt rum i Chile efter Allende-regeringens störtande. Från svensk sida uttalade sig i denna fråga fröken Bergegren och herr Wiklund. — Fröken Bergegren gav i sitt anförande främst stöd åt en skriftlig protestdeklaration med anledning av militärkuppen i Chile, vartill församlingens socialistiska grupp tagit initiativet. — I en annan skriftlig deklaration, initierad från norsk sida och med fröken Bergegren, fru Gradin och herrar Alemyr, Hedström och Wååg bland medundertecknarna, föreslogs att Salvador Allende posthumt måtte tilldelas Nobels fredspris för år 1974. — Herr Wiklund tog händelserna i Chile till utgångspunkt för att erinra församlingen om den motion om en resolution för *dödsstraffets avskaffande*, som från svensk sida — med fröken Bergegren samt herrar Wiklund, Bohman, Sjönell och Wååg som undertecknare — hade väckts i samband med församlingens majmöte, och påyrkade att denna motion skulle ges prioritet i det juridiska utskottets arbetsprogram. (Det kan i sammanhanget nämnas att herr Lidgard i juni 1973 utsågs till det juridiska utskottets rapportör i frågan

om dödsstraffets avskaffande.) — Från norsk sida berördes de mänskliga rättighetsövergripen i såväl Chile som Turkiet.

Församlingens permanenta utskott tog vid sitt möte i juli 1973 ställning till en rapport (dok. 3313) som av juridiska utskottet antagits med anledning av en motion från januari 1972 av herr Wiklund m. fl. om inrättandet av en *européisk ombudsman för de mänskliga rättigheterna*. I den av permanenta utskottet antagna resolutionen (nr 549) i frågan beslutades att som ett första steg anordna ett möte med de parlamentariska ombudsmän eller motsvarande, som redan finns i olika medlemsländer, samt representanter för Europakommissionen och den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och andra kvalificerade personer "för att utbyta informationer om och erfarenheter av de olika nationella systemen och för att ge råd beträffande önskvärdheten att utsträcka systemet till europeisk nivå". — Mötet i fråga kom till stånd i april 1974 och var organiserat av församlingens juridiska utskott.

Vid september/oktobermötet framställde herr Wiklund en skriftlig interpellation angående *skyddet av zigenares mänskliga rättigheter*.

Kultur- och utbildningsfrågor

Kultur- och utbildningsfrågorna behandlades företrädesvis vid församlingens september/oktobermöte. Därvid dryftades bl. a. en rapport (dok. 3329) om *yttrandefriheten och konstnärens roll* i det europeiska samhället, i vilken sammanfattats resultaten av ett symposium i samma ämne som Europarådet hade anordnat i Florens i juni 1973. På grundval härav antog församlingen dels en resolution (nr 553) om kränkningar av yttrandefriheten, dels två rekommendationer (nr 718 och 719) om yttrandefrihetens plats vid den europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen (ESSK) resp. om utövandet av den konstnärliga uttrycksfriheten. — I resolutionen beklagades att stränga politiska kontrollåtgärder gentemot de kulturella aktiviteterna vidtagits i öststaterna (och särskilt i Sovjetunionen) samtidigt som man där manifesterat en önskan om öppnare internationella relationer. Det konstaterades vidare att denna utveckling lett till en växande isolering och byråkratisering av sovjetkulturen i jämförelse med omvärlden och att detta riskerade att kompromettera ett av säkerhetskonferensens huvudsyften, nämligen rörelsefriheten över gränserna för personer och idéer. — I den förstnämnda rekommendationen hävdades på motsvarande sätt att de överenskommelser som blir resultatet av ESSK inte får leda till något övergivande av yttrandefriheten och att säkerhet och avspänning inte får tjäna som alibin för kompromisser härvidlag. Reglementerade officiella kulturutbyten är sålunda inte tillfyllest. I rekommendationen betonades vidare vikten av att ge skydd åt folkminoriteter, vilkas kulturella roll borde erkännas. — I den senare rekommendationen uppmanades ministerkom-

mittén att genom sin expertkommitté för mänskliga rättigheter granska existerande kultursamarbetsavtal (även med icke-medlemsländer) för att bl. a. se om den nödvändiga respekten för den konstnärliga uttrycksfriheten iakttas.

I en ytterligare rekommendation (nr 717) om situationen för det europeiska kultur- och utbildningssamarbetet riktades starka förebråelser mot ministerkommittén för försummelser på detta område och för att inte ha lämnat eller förutsett tillräckliga bidrag till det europeiska kultursamarbetsrådets (CCC) verksamhet.

Frågor rörande vetenskap och teknik

Församlingen antog vid sitt majmöte 1973 en resolution (nr 546) om europeisk rymdpolitik, vari alla medlemsstater i den europeiska rymdkonferensen uppfordrades att inte endast delta i konferensen utan också att "göra en allvarlig politisk, teknologisk och finansiell ansträngning" för att utan ytterligare dröjsmål enas om ett europeiskt satellit- och bäraraketprogram och om deltagande i det s. k. post-Apollo-programmet.

Vid majmötet väcktes en motion — med bl. a. herr Wååg som medundertecknare — om upprättandet av en internationell parlamentarisk vetenskapligt-teknisk förening i syfte att befrämja personliga kontakter mellan intresserade parlamentsledamöter och informationsutbyte rörande vetenskapspolitik.

Vid sitt januarimöte 1974 antog församlingen utan debatt en rekommendation (nr 727) om upprättandet av en europeisk rymdmyndighet samt en rekommendation (nr 728) om upprättandet av en europeisk vetenskapsstiftelse. Idén till en sådan stiftelse hade framkommit vid den av Europarådet arrangerade parlamentariska vetenskapskonferensen i Lausanne i april 1972 och även anammats av en konferens i Gif-sur-Yvette i september 1973, organiserad av ett flertal nationella forskningsråd och vetenskapsakademier. I rekommendationen i fråga uppmanades ministerkommittén att stödja tillkomsten av en dylik vetenskapsstiftelse och att se till att nära band skapas mellan stiftelsen och Europarådet.

Miljövårdsfrågor

Miljövårdsfrågorna hör i Europarådsförsamlingen till regionalplane- och kommunalutskottets kompetensområde. Till grund för församlingens miljövårdsdebatt, som under den aktuella perioden i huvudsak var koncentrerad till januarimötet 1973, låg en rapport i vilken bl. a. lämnades en sammanfattning av resultaten från FN:s miljökonferens i Stockholm år 1972, en redogörelse för andra internationella organisationers (bl. a. OECD:s och EG:s) aktiviteter på miljövårdsområdet och för den nationella miljövårdspolitiken i tretton av Europarådets medlemsländer, däribland även Sverige. Sverige betecknades i rapporten som det ledande landet på miljövårdens område. I samband härmed fram-

lades även en introduktionsrapport (dok. 3238) rörande *vattenvård*, en introduktionsrapport (dok. 3227) om *avfallsbehandling* och en rapport (dok. 3236) om *vattenförorening till följd av gödningsmedel i jordbruket*. I den av församlingen antagna rekommendationen (nr 699) i ämnet riktades uppmaningar till medlemsregeringarna att på europeiskt resp. nationellt plan vidta en rad lagstiftnings-, forsknings-, informations- och andra åtgärder på miljövårdsområdet.

I frågestunden efter redovisningen av ministerkommitténs verksamhet ställde herr Alemyr frågan huruvida ministerkommittén avsåg att inbjuda östeuropeiska länder att delta i den ministerkonferens om europeisk miljövård, som skulle hållas i Wien i slutet av mars 1973. På ministerkommitténs vägnar svarade understatssekreteraren Royle att konferensen stod öppen för de europeiska icke-medlemsländer som uttryckt intresse av att delta i den. Den österrikiska regeringen hade i egenskap av konferensvärd inbjudit Finland, Grekland, Liechtenstein, Portugal, Rumänien, Spanien och Jugoslavien. Herr Alemyr förklarade sig icke tillfredsställd med svaret och beklagade att inte fler östeuropeiska länder inbjudits. Miljöproblemen i Europa kunde omöjligen lösas utan fruktbärande diskussioner mellan Väst- och Östeuropa, framhöll han.

Vid september/oktobermötet behandlades en rapport (dok. 3338) som redovisade resultaten från ovannämnda *europeiska miljöministerkonferens*. I den rekommendation (nr 720) som antogs påyrkades bl. a. att en andra sådan miljöministerkonferens anordnas snarast möjligt. Vidare förordades bl. a. upprättandet av ett europeiskt *nätverk av rekreations- och skyddsområden* liksom utformningen av en sammanhängande politik för *djurlivets skydd*. — I debatten härom framträdde den västtyske inrikesministern Hans-Dietrich Genscher som gästtalare.

Vid samma möte väcktes en motion — med bl. a. herrar Bohman och Lidgard som undertecknare — för en rekommendation om en europeisk *konvention rörande skyddet av internationella sötvatten mot nedsmutsning*.

Jordbruksfrågor

På grundval av en rapport (dok. 3234) om *kontraktsjordbruk och s. k. vertikal integration* inom det europeiska jordbruket antog församlingen vid sitt januarimöte 1973 en rekommendation (nr 690), i vilken bl. a. yrkades på en rad åtgärder (däribland modellkontrakt, informationskampanjer m. m.) för att stärka förhandlingspositionen hos de jordbrukare, som är uppbundna av leveranskontrakt med olika livsmedelsbearbetande företag. Det anmärktes i såväl rapporten som rekommendationen att den jordbrukskooperativa rörelsen i de flesta europeiska länder visat sig otillräcklig för att motverka riskerna och nackdelarna med kontraktsjordbruk.

Församlingen antog vid samma tillfälle en rekommendation (nr 691) om *skogsbruket inom Medelhavsområdet*, i vilken föreslogs en serie samfälliga åtgärder för att bl. a. åstadkomma en återbeskogning av de skövlade skogarna i Medelhavsländerna. Med motiveringen att alla européer skulle ha glädje och nytta av en riktig skogsvård inom denna region anbefalldes i rekommendationen också att andra europeiska länder genom ett budgetutjämningsystem finansiellt måtte bidra här till. I ett inlägg från svensk sida reserverade sig herr Hedström beträffande sistnämnda förslag, som han betecknade som varken realistiskt eller berättigat.

Församlingen debatterade vidare den verksamhetsberättelse som *FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO)* vartannat år framlägger för Europarådet. Rapporten presenterades muntligen av FAO-chefen A. H. Boerma. I en resolution (nr 539), som församlingen antog med anledning härav, uppmanades FAO bl. a. att koncentrera sina ansträngningar på ett begränsat antal prioriterade aktiviteter och att undvika en splittring av sina begränsade tillgångar. Vidare kritiserades i starka ordalag den växande likgiltigheten hos allmänna opinionen och de europeiska regeringarna inför "de ekonomiska olikheterna (i världen), källa till social orättvisa och svält".

Vid januarimötet 1974 antog församlingen en rekommendation (nr 724) om utfiskningsproblem och sätten för att *skydda fiskbeståndet i Nordatlanten och Nordsjön*. I rekommendationen uppmanades ministerkommittén att bl. a. sammankalla en internationell politisk konferens för att dryfta dessa frågor. Förslagen stöddes från svensk sida genom ett inlägg av herr Hedström.

Frågor rörande europeiska icke-medlemsländer

Ett av de mest uppmärksammade ärendena vid januarimötet 1974 var den rapport (dok. 3374) om *judarnas situation i Sovjetunionen*, som framlades av herr Ahlmark på uppdrag av utskottet för europeiska icke-medlemsländer. (Rapporten finns f. ö. översatt till svenska språket och har som bilaga fogats till en riksdagsmotion — 1974: 201 — av herr Ahlmark angående behandlingen av judarna i Sovjetunionen, varöver utrikesutskottet avgett betänkandet UU 1974: 5.)

I sin muntliga introduktion av rapporten framhöll herr Ahlmark bl. a. att inga trakasserier eller förföljelser kunnat krossa de sovjetiska judarnas nationella medvetande; tvärtom kunde man konstatera att en ny och stolt självmedvetenhet vaknat hos hundratusentals judiska sovjetmedborgare. Herr Ahlmark erinrade om att nästan 80 000 judar tillåts lämna Sovjetunionen sedan mars 1971, men att många fler förgäves ansökt om utresetillstånd. Den antisionistiska kampanjen hade inte försvagats, och fortfarande stängde de sovjetiska myndigheterna syna-

gogor och förbjöd böcker på hebreiska och jiddisch. Judar utestängdes allttjämt från många yrken och många judiska ungdomar hindrades studera de universitetsämnen de önskade. Stora regionala olikheter i sovjetmyndigheternas behandling av den judiska befolkningsgruppen hade även kunnat konstateras: det syntes sålunda betydligt lättare att utverka utresetillstånd för judar bosatta i de sovjetiska randrepublikerna (exempelvis Baltikum och Georgien) eller de f. d. ungerska, rumänska, tjeckoslovakiska och polska områdena än för judar i rikets inre.

I debatten yttrade sig från svensk sida vidare fröken Bergegren, som erinrade om att denna fråga hade ett samband med ett av huvudämnena för den pågående europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen, nämligen personers rörelsefrihet. Trots en tilltagande — och välkommen — avspänning mellan staterna i öst och väst kunde man inte bevittna någon motsvarande avspänning *inom* Sovjetunionen, mellan de styrande och de styrda eller speciellt mellan statsapparaten å ena sidan och dissidenter eller kritiker å den andra. Fröken Bergegren nämnde här särskilt de perfida attackerna mot Alexander Solzjenitsyn och påtryckningarna på vetenskapsmän som Sacharov, Medvedev och Levitj liksom den husrannsakan som gjorts hos poeten Nekrasov: "Vi bör alltid välkomna avspänning, men en sann avspänning är omöjlig att uppnå så länge yttrandefriheten och rörelsefriheten för människor och idéer undertrycks, oavsett om detta händer i Öst eller i vissa västländer." — En lång rad andra talare kommenterade rapporten på likartat sätt, och debatten avslutades av rapportören Ahlmark.

I den rekommendation (nr 722) som antogs av församlingen uppmanades medlemsregeringarna (genom ministerkommittén) att söka påverka sovjetmyndigheterna att bidra till en fortsatt förbättring av öst—väst-relationerna i säkerhetskonferensens anda genom att bl. a. förenkla och påskynda behandlingen av judars utreseansökningar, genom att garantera att inga repressalieåtgärder vidtas mot de sovjetiska judar som vill utnyttja sin elementära och av de mänskliga rättighetskonventionerna sanktionerade rätt att utvandra, genom att ge den judiska befolkningsgruppen de kulturella och religiösa rättigheter som tillkommer denna i enlighet med artikel 123 i Sovjetunionens författning samt genom att uttryckligen förbjuda antisemitisk propaganda i böcker och andra publikationer.

Församlingen antog vid samma möte en resolution (nr 558) om *situationen i Grekland*. I resolutionen fördömdes Athénregeringens fortsatta kränkningar av mänskliga rättigheter och efterlystes ett hävande av undantagstillståndet och alla politiska fångars frigivning, återställande av rätten att fritt organisera politiska partier, fria och hemliga val liksom utarbetandet av en genuint demokratisk författning som garanterar parlamentet effektiva befogenheter. Medlemsregeringarna uppmanades att

använda allt sitt inflytande i denna riktning, individuellt och kollektivt inom organisationer som NATO och EG. — Två norska representanter talade i debatten om den grekiska militärdiktaturen som ett inre hot mot NATO-alliansen och ett hot mot den egna demokratin och betonade att samtliga norska partier slöt upp bakom de synpunkter som kom till uttryck i resolutionen.

Befolknings- och flyktingfrågor

Vid en debatt under januarimötet 1973 med anledning av FN:s flyktingkommissariats (UNHCR) 18:e verksamhetsberättelse yttrade sig från svensk sida herr Wiklund, som därvid främst uppehöll sig vid *deportationen av asiater från Uganda* samt vid den *portugisiska kolonialismen* och vid *rasförtrycket i södra Afrika*. Herr Wiklund framkastade vidare tanken på att inrätta en regional flyktingkommissarie för de ca 600 000 flyktingar som alltså finns i Europa. — Församlingen antog vid detta tillfälle en rekommendation (nr 700), vari bl. a. erinras om ett tidigare yrkande (rekommendationen nr 434 från år 1965) på en europeisk *konvention om territoriell asylrätt*.

Som följd av en av fröken Bergegren initierad och av bl. a. herr Lidgard medundertecknad motion från februari 1973 rörande *bistånd till länderna i Indokina* efter eldupphöröverenskommelsen från slutet av januari framlade utskottet för befolknings- och flyktingfrågor en rapport i ämnet till församlingens majmöte. I den på grundval härav antagna rekommendationen (nr 706) uttalades bl. a. stöd för tanken att FN upprättar ett bistånds- och återuppbyggnadsprogram för folken i Indokina. Vidare uppmanades ministerkommittén att förmå medlemsregeringarna att ge väsentligt stöd till Röda kors- och andra frivilligorganisationer, som lämnar omedelbart humanitärt bistånd till krigsoffren i Indokina, att snarast möjligt definiera och koordinera biståndprojekt på längre sikt samt att dessutom uppmuntra och delta i FN- och fackorgansprojekt i samma syfte.

På grundval av en rapport (dok. 3332) rörande *invandrarebetares integrering i värdländernas samhällsliv* antog församlingen vid sitt september/oktobermöte dels en rekommendation (nr 712), dels en resolution (nr 551). I den förra anbefalldes medlemsländerna (genom ministerkommittén) att å ena sidan anamma en politik som förbättrar invandrarnas situation och som lättare och snabbare integrerar dem i värdländerna och att å andra sidan främja den ekonomiska utvecklingen i utvandringsländerna, särskilt i deras överbefolkade regioner. Till dessa allmänna rekommendationer fogades förslag om ett 25-tal konkreta åtgärder i denna riktning. — Bland förslagen finns ett avsnitt om politiska rättigheter, där det heter att man dels bör vidta åtgärder för att upprätta kommunala invandrarråd med rådgivande funktion, dels bör *ge invandrare kommunal rösträtt och valbarhet efter fem år, förutsatt*

att de varit bosatta i respektive kommun under de tre närmast föregående åren. — I resolutionen i samma ämne uppfordrades fackföreningar i invandringsländerna att bl. a. hålla regelbundna konsultationer med sina motsvarigheter i utvandringsländerna om de migrerade arbetarnas situation. Arbetsgivarorganisationerna uppmanades i resolutionen att bl. a. ge invandrararbetarna samma befordringsmöjligheter m. m. som arbetstagarna från det egna landet samt att främja invandrararnas yrkesutbildning.

Efter en debatt om *verksamhetsberättelsen från Europarådets särskilda ombud för flyktingar och överbefolkning* antog församlingen en rekommendation (nr 711), där medlemsstater som ännu inte anslutit sig till *Europarådets "Resettlement Fund"* uppfordrades att göra så. — Från svensk sida anmälde fru Gradin reservation mot just denna del av rekommendationen i fråga och anslöt sig därvid till den motivering som dessförinnan angetts av den danske ledamoten Stinus (rad. venstre): "Skälet är att växlande danska regeringar av olika politiska kulörer funnit att resettlement-fonden är något som Europarådet aldrig borde ha engagerat sig i. Jag delar den ståndpunkten. Vi är fullt medvetna om de väldiga problem som skall lösas men anser att det i fallet med resettlement-fonden skapats ett onödigt maskineri, en apparat som vi kan klara oss förutan."

En förteckning över de beslut i form av rekommendationer, resolutioner etc., som fattats av församlingen och dess ständiga utskott under den period som föreliggande berättelse avser, bifogas.

Utförligare redogörelser för debatterna och besluten vid vart och ett av de ifrågavarande församlingsmötena har fortlöpande utarbetats och utgetts i stencilform och finns liksom övrig dokumentation med anknytning till församlingsmötena att tillgå vid riksdagens internationella sekretariat.

*Bilaga***Beslut fattade av Europarådets rådgivande församling och dess ständiga utskott under år 1973 samt vid församlingsmötet i januari 1974****Rekommendationer**

- nr 689 om 16:e verksamhetsberättelsen från Europarådets särskilda representant för flyktingar och överbefolkning
- 690 om kontraktjordbruk och vertikal integration inom europeiskt jordbruk
- 691 om situationen för skogsbruket i Medelhavsområdet
- 692 om de öst-västliga relationerna i Europa
- 693 om det europeiska gränstraktssymposiet (Strasbourg, 29 juni —1 juli 1972)
- 694 om 9:e mötet med europeiska kommunalkonferensen
- 695 om förberedelser inför pensionsåldern
- 696 om vissa aspekter rörande förvärv av medborgarskap
- 697 om gränser för tillväxt
- 698 om europeisk rymdpolitik och resultaten av europeiska rymd-konferensen den 20 december 1972
- 699 om miljöpolitik i Europa
- 700 om 18:e verksamhetsberättelsen från FN:s flyktingkommissarie (UNHCR)
- 701 om det europeiska forskningsprojektet i Antarktis
- 702 om samarbetet mellan Europarådet och Internationella institutet för privaträttens förenhetligande (UNIDROIT)
- 703 om internationell terrorism
- 704 om Europarådets roll (mission)
- 705 om konsumentskydd
- 706 om bistånd till länderna i Indokina
- 707 om 4:e verksamhetsberättelsen från Internationella centret för jordbruksforskning inom Medelhavsområdet
- 708 om ursprungs- och kvalitetsbeteckningar för jordbruksprodukter
- 709 om djurslaktmetoder
- 710 om ratificeringen av och accepterandet av alla föreskrifter i europeiska sociala stadgan
- 711 om 17:e verksamhetsberättelsen från Europarådets särskilda representant för flyktingar och överbefolkning

- 712 om invandrade arbetares integrering i värdländernas samhälls-
liv
- 713 om havsrätten
- 714 om utvecklingstendenser inom den humanitära folkrätten
- 715 om 25-årsjubileet av FN:s allmänna förklaring om de mänsk-
liga rättigheterna och 20-årsjubileet av den europeiska kon-
ventionen om de mänskliga rättigheterna
- 716 om kontroll av tobaks- och alkoholreklamen och om åtgärder
för att begränsa konsumtionen av dessa produkter
- 717 om det europeiska samarbetet inom kultur och utbildning
- 718 om yttrandefrihetens plats inom den europeiska säkerhets- och
samarbetskonferensens arbete
- 719 om utövandet av den konstnärliga uttrycksfriheten
- 720 om resultaten av den europeiska miljöministerkonferensen
(Wien, 28—30 mars 1973)
- 721 om hänvisning av europeiska konventionsutkast till försam-
lingen innan de av ministerkommittén öppnas för underteck-
nande
- 722 om den judiska befolkningsgruppens situation i Sovjetunionen
- 723 om resultaten av 2:a europeiska konferensen med ministrar
ansvariga för regionplanering (La Grande Motte, 25—27 sep-
tember 1973)
- 724 om överfiskningsproblem och om metoder för att bevara fisk-
beståndet i Nordatlanten och Nordsjön
- 725 om en europeisk tjänstemannakår ("civil service")
- 726 om politiskt samarbete mellan Västeuropas stater
- 727 om upprättandet av en europeisk rymdmyndighet
- 728 om upprättandet av en europeisk vetenskapsstiftelse

Resolutioner

- nr 537 om sammankallandet av ett 5:e seminarium om internationell
frivilligtjänst
- 538 till svar på 13:e verksamhetsberättelsen från europeiska atom-
energiorganet (ENEA)
- 539 till svar på 7:e tvåårsrapporten från FN:s livsmedels- och jord-
bruksorganisation (FAO)
- 540 om valet av ordförande och vice ordförande i utskotten samt
om beslutsförhet i utskott
- 541 om tidsgränser för bordläggning av utskottsrapporter och för-
slag till församlingsbeslut
- 542 om relationerna mellan Västeuropa och USA
- 543 om en konsumentskyddsstadga

- 544 om återverkningarna av en ekonomisk och monetär union på regionalutvecklingen
- 545 om civilflyg i Europa
- 546 om det europeiska rymdsamarbetet
- 547 om torkan i Sahel-området i Afrika
- 548 om inrättandet av en europeisk privat investeringsgarantifond
- 549 om ett möte beträffande de nationella ombudsmannainstitutionerna och deras eventuella utsträckning till europeisk nivå
- 550 till svar på 18:e verksamhetsberättelsen från den mellanstatliga kommittén för europeisk migration (ICEM)
- 551 om invandrade arbetares integrering i värdländernas samhällsliv
- 552 om 25-årsjubileet av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och 20-årsjubileet av den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna
- 553 om kränkningar av yttrandefriheten
- 554 till svar på 13:e årsrapporten från den europeiska frihandels-sammanslutningen (EFTA)
- 555 till svar på 18:e och 19:e årsrapporterna från den europeiska transportministerkonferensen (ECMT)
- 556 om de pågående öst-västliga och transatlantiska förhandlingarna (Europarådets allmänna politik)
- 557 om Europarådets medlemsstaters ansvar för människors rörelsefrihet i Europa
- 558 om situationen i Grekland
- 559 om resultaten av 2:a europeiska konferensen med ministrar ansvariga för regionplanering (La Grande Motte, 25—27 september 1973)
- 560 om organiserandet av ett europeiskt symposium för sötvattenskydd
- 561 om petitioner till församlingen (artikel 56 i procedurreglerna)
- 562 till svar på OECD:s verksamhetsberättelse för år 1972

Direktiv

- nr 332 om de öst-västliga relationerna i Europa
- 333 om det europeiska gränstraktssymposiet
- 334 om gränser för tillväxt
- 335 om finansieringen av arbetsgruppsmöten rörande vetenskapligt samarbete
- 336 om återverkningarna av en ekonomisk och monetär union på regionalutvecklingen
- 337 om vetenskapligt och tekniskt samarbete i Europa

- 338 om invandrade arbetares integrering i värdländernas samhälls-
liv
- 339 om havsrätten
- 340 om det europeiska samarbetet inom kultur och utbildning
- 341 om uppföljningsåtgärder efter symposiet om yttrandefriheten
och konstnärens roll i det europeiska samhället
- 342 om petitioner till församlingen (artikel 56 i procedurreglerna)

Utlåtanden

- nr 62 om budgetprogrammet för församlingens verksamhet under år
1974
- 63 om Europarådets budget för år 1974
- 64 om tillämpningen av den europeiska sociala stadgan

